

Юлія Богатир

(16 р., Заводська ЗОШ І-ІІІ ст., с. Заводське, Великописарівський р-н, Сумська обл.)

Слава Героям

(скорочено)

«Вітаю, дідусю!

Ось, вирішив написати тобі листа, бо знаю, як сильно хвилюєшся за мене. Хотілося б багато розповісти, але коли взяв ручку до рук, всі слова ніби покинули мене й відлетіли кудись далеко-далеко. Можливо, до безмежного неба або чужої землі, а можливо, вони вилилися віршем з-під пера невідомого поета.

Знаєш, перебуваючи тут, я часто згадую наші вечірні розмови. То були просто цікаві бесіди, але тепер я розумію, що ти виховував в мені любов та відданість власній державі, патріотизм та віру в прекрасне майбутнє. З дитинства я мріяв послужити своїй країні честю та правдою, як ти у свій час послужив своїй. Коли я потрапляю в скрутну ситуацію, згадую ті моменти з минулого, коли ти розповідав про пекельні бої під час Другої світової війни. Вони виринають з моєї уяви яскравими картинками, які плавно змінюють одна одну, створюючи справжній фільм.

«З переляканими очима, бо вони теж молоді, ще крові не бачили, сповістили, що німці вже в Криничках і будуть просуватися далі через ліс. Ми зрозуміли, що невдовзі на нас чекає кривавий бій з окупантами. До того ж ми обіцяли місцевим мешканцям, що допоможемо в разі необхідності. Те відчуття, коли вперше йдеш у бій, його треба запам'ятати на все життя. Це сміливість, внутрішній запал, який ось-ось вирветься назовні».

До речі, як там було діло далі? Я не пам'ятаю...

Тоді я не розумів: як може бути людина такою жорстокою? Будучи малою дитиною, я гадав, що світ складається лише з добрих та великолідущих людей. Мені здавалося, що жорстокі люди – це якийсь феномен, який трапляється дуже-дуже рідко. І вони обов'язково будуть покарані! Адже добро завжди перемагає зло, бо так завжди було в казках, які читала мама... Але... На жаль, це лише мої найвні дитячі судження. Мені пощастило, що в дитинстві я не зустрічав жорстокості та зрадництва. Доля спочатку відсторонила мене від таких людей, але потім ніби ківш холодної води виплеснула мені в обличчя, відправивши сюди. Всі мої дитячі судження про світ були криваво перекреслені, коли я побачив справжні реалії сьогодення. Я знаю, розповідаючи, які жахливі речі тут відбуваються, я тебе не здивую, адже тобі доводилося бачити речі й страшніші. Але те, що для тебе було зрозумілим та



можливим з самого початку, для мене постало якимсь палаючим вогнем агресії та садизму. Зараз у мене одне запитання... лише одне... Чому? Чому люди такі озлоблені та кровоненажерні? І відповіді, на жаль, не маю...

...Задумливий, під впливом спогадів, які бурхливими хвилями моря коливали його стривожену душу, Тарас не міг знайти собі місця. Вже сутеніло. Сонце тихенькими повільними рухами заходило за величезні дерева сусіднього лісу, ніби ховаючись за їх величними постатями, а його червоний колір наче сповіщав про якісь хвилювання чи небезпеку. Небо покрилося чорною смолою, не даючи зіркам навіть визирнути... Навколо панувала мертвна тиша. Всі бойові товариші пішли спочивати. Лише декілька бійців залишилися на постах. На душі в Тараса ж коїлося щось жахливе. Якесь тривожне передчуття зжидало його думки та не давало заснути. Щось станеться... Щось неймовірне. Він вийшов назовні. Несподіваний рев військової машини, так званого «граду», – і десятки снарядів полетіли на них. Пронизливі крики, безпомічне становище солдат – справжні реалії сьогодення. Що має робити він, звичайний український хлопець з автоматом в руках, коли його обстрілюють зі «зброї вбивства»? Відступати та віддавати свої позиції супротивнику? Чи, може, йти назустріч снарядам, сміливо дивлячись в очі смерті? У такому «становищі безпорадності» вони, не всіма визнані українські герої, з палаючим в очах патріотизмом та вогнем справедливості в серці, ринуть у справжніське пекло бою. Зараз потрібно лише одне – сконцентруватись та, впевнено долаючи всі труднощі, йти до перемоги. Хлопці з батальйону Тараса зайніяли свої позиції. Почався кривавий бій. Щосили бійці стріляли в ворога. Та ненависть, що затаїлася в серці, змушувала натискати на курок дедалі частіше й частіше. Один за одним падали тяжко поранені або вже мертві. Всі, безсумнівно, товаришували між собою, але для Тараса найближчим став Андрій Олиценко.Хоча в Тараса вже був брат Остап, хіба це погано – отримати ще одного? Бій тривав, ворожі кулі дедалі частіше пронизували серця молодих героїв. Вони падали один за одним. Розумна тактика капітана – і ось вже Тарас разом із Андрієм та ще одним хлопцем, Максимом, обійшли противника ззаду. Тепер діло за малим, Тарас повинен був підбігти біжче та кинути гранату в бойовиків, доки інші будуть прикривати його. І він побіг, ризикуючи власним життям, під щирі крики «Слава Україні!» він щосили жбурнув гранату у противника. Вибух, ще один! Небо запалало червоним полум'ям, ніби вкрилося вулканічною лавою... Місію виконано. Щирі посмішки тих, хто залишився живим... Змогли! Відбили ворога!

– Слава Україні! – прокричав Тарас.

– Героям слава! – пролунало у відповідь.

Хвилина мовчання на честь загиблих побратимів. Вони віддали життя за щасливе майбутнє своєї країни. На жаль, саме такою, кривавою, є ціна перемоги.

* * *

Сонячний ранок. Лагідні промінчики торкалися обличчя кожного й викликали радісну посмішку. Солдати 53-ї дивізії, а точніше, її залишки, бо майже половина полягла минулої ночі, щойно прибули до нового місця «стоянки». Всі займалися своїми справами: готовували обід, розмовляли з рідними по телефону, читали. Тарас

сидів біля намета та розглядав кожного. Тисячі думок промайнули в його голові. Ось Сергій, високий чорнобривий красень з карими очима, розглядає карту місцевості. Він, напевне, досить успішний у житті. Тоді чому все покинув і приїхав сюди, помирати? Змусили?... Та ні, якби хотів, якось відкрутився б. Патріот? Напевне... Бо розмовляє чистою українською, дуже працелюбний та добрий. Напевне, відчуття обов'язку перед країною змусило залишити молоду вагітну дружину. Але й тут не забуває: щодня телефонує, питає про стан здоров'я. Та й взагалі дуже бережливо ставиться до своєї, як він сам її пестливо називає, «голубоньки»...

– Ей, хлопче, тобі лист надійшов!

– Мені? Справді? Від дідуся?

– Ну, це вже ти сам дивися, від кого.

Нарешті він відповів! Вже й сил не було чекати! Розгорнувши старенького аркуша паперу, він побачив слова, написані тремтячою рукою:

«Тарасику, любий онучку!

Пишу тобі з останніх сил. Щодня дивлюся новини й здригаюся, коли чую про жертви серед української армії. Не знаю, чи читаєш ти цей лист, бо чув, що ваша дивізія потрапила під обстріл. Точні дані про жертви поки невідомі, але я молю Бога, щоб ти був живий та здоровий.

У мене все гаразд, якщо можна так назвати становище, коли серце обливається кров'ю від почутого та побаченого по телевізору. Скільки смертей! Ай... Боляче, що брат, з яким вистояли минулу війну, зараз напав на нас...

Сумую за тобою, Тарасику. Сумую, та надзвичайно горджуся. Ти справжній боєць! Вірю у твою перемогу. Пиши, як можеш, не забувай старого».

На обличчі в хлопця засяяла посмішка. Нарешті він отримав вісточку з дому, таку потрібну й довгождану! Не змогли не помітити таку радість і товариші.

– Що, мама написала? – з посмішкою промовив Андрій.

– Та ні, дідусь розповідає про свої бойові подвиги.

– Твій дідусь? А як його звати? – загорілися цікавістю й інші.

І ось, сидячи біля vogнища, він пишався найріднішою людиною – дідусем-ветераном.

– Звати його Микола Петрович. Знаєте, хлопці, він мені багато чого розповідав про свої «пригоди» на війні... Але чомусь позабував те все я... Пам'ятаю лише частинки з різних розповідей.

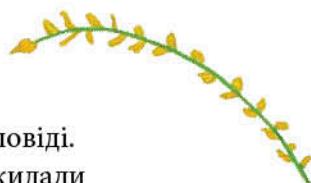
– Розкажи хоч щось, бо нам до ранку вартувати... А так спати хочеться... Розповідай, хоч веселіше буде, – вмовляв Сергій...

...Розповідь перервалася, бо у цей час підбіг командир і наказав швидко збиратися, бо за декілька кілометрів бійців взяли в облогу. Хлопці, взявши все своє озброєння, кинулися допомагати. На підході до зазначеного місця вони побачили таку картину: навколо блокпоста згуртувалися українські військові, а з усіх сторін лісу стріляють по них сотні ворогів. Але не здаються вони, з усієї сили намагаються дати відсіч ворогові. Ті ж своєю чергою скеровують танки, кулемети, черги з автоматів. Батальйон Тараса кинувся в бій. Точилася боротьба, в якій поля-



гли сотні невинних українців. Хлопець керував кулеметом. З кожним підстреленим ворогом його серце стукало швидше й швидше. Ще трішки – й ось щаслива перемога. А коли вдавалося влучити й підірвати ворожу техніку, то взагалі щастю не було меж. Довгі 5 годин, які здавалися нескінченними й жахливими, точився кровопролитний бій. Перемога... Така жадана, така солодка на смак... чимось нагадує солодощі з дитинства. Але, коли озираєшся навколо й бачиш тіла товаришів, до яких прикипів всім серцем та душою... Задумуєшся: невже така дорога ціна перемоги? Невже, щоб жити довго й щасливо, щоб прокидатися вранці під мирним небом і бачити щасливу усмішку рідненької мами та допитливі очі своїх діточок, ми маємо заплатити ціною життя тисяч, мільйонів людей? Невже вони заслужили померти так... один на одному, облиті кров'ю та з притиснутою до серця зброєю?

Тарас озирнувся: тіла ворогів були розкидані по місцевості. З десяток живих друзів залишилося. Але де Андрій? Чому його не видно? Він підхопився шукати, підіймаючи тіла. Деякі були наскільки понівечені, що неможливо було розібрати, хто це... Аж ось, поблизу ворога лежав Андрій. Він, тяжко поранений, ледве дихав. Припав до нього Тарас.



– Тарасе, розкажи... що... далі було?

– Де було, друже?

– З дідусем. Хочу померти так... Під розповіді про героя.

– Що ти, Андрію, ти не помреш! Я не дозволю тобі... – налиті кров'ю очі Андрія впевнено чекали розповіді.

– Ну, гаразд. Коли разом з дідусем залишилося декілька чоловік, їх намагалися взяти в полон. Але ті закидали противника гранатами. Фашисти змушені були відступити. Батальйон без всяких перешкод висадився на берег і почав закріплюватися на зайнятих позиціях.

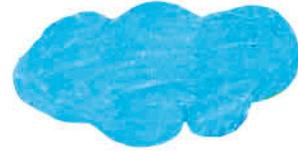
– Я знов...кхх... що вони переможуть. Тарасе, я знаю, що помираю... Тому виконай, будь ласка, моє прохання: передай мій хрестик донечці. Він захищатиме її, як захищав мене – тремтячими руками хлопець віддав його в руки вірному товаришеві.

Очі закрилися, на обличчі була посмішка, пульсу не було... помер... Загинув заради миру. Покотилися горді чоловічі слізози. То неправду кажуть, що чоловіки не плачуть. Їм боляче, коли втрачають найрідніших людей, тоді гіркими слізами омиваються.

– Ось і забрала ти, війна, в мене друга... найкращого друга! Як я без тебе, Андрію? Хто разом зі мною буде відстрілювати ворога? Слава тобі, герою! Слава! – ліг поруч біля нього.

– Завтра виrushаємо до Луганська, – попередив капітан.

На Душі у Тараса коїлося щось у мільйон разів гірше, ніж могло б показати небо. Перша втрата завжди найболячіша. І хоча колись давно втратив батьків в автокатастрофі, він не пам'ятає того болю, який відчував... а може, й не відчував... Адже малий ще зовсім був. Лише постійно кликав маму та плакав за нею. Але згодом звик і до дідуся, який весь час присвячував їм з братом. А зараз біль, що в серці щемить, з кожною хвилиною все сильніший й сильніший. Тяжко йому уявити, який тоді біль відчуватиме мати, коли почне про це горе. Він вирішив: має з'їздити – підтримати. Обов'язково провідає Андрієву родину...



З тривогою на серці та великим болем у душі Тарас розгорнув аркуш:
«Онуку, Тарасику!

Отримав твого листа. У мене все гаразд. Так, я брав участь у поході на Німеччину...

...Тарасе, маю тобі повідомити дещо жахливє. Велика біда сталася в нас, Тарасику... Брат твій, Остап, поїхав у регіон АТО. Ти, звичайно, скажеш, що то похвально, що в ньому запалився вогонь патріотизму... Але не підтримувати українців Остап пішов... Не за рідну землю готовий померти. Пішов підтримувати бойовиків. Пропала дитина! Потрапив під дурний вплив! Скористалися, тварюки, наївним молодим хлопцем та й підмовили йти проти своїх. Спочатку вдома сидів та на мітинги виходив... А зараз і слід прохолонув. Уб'ють його там, сину, уб'ють... не знаю, що й робити!

Ось такі невтішні новини маю. Молося за тебе і вірю. Повертайся живим!

З любов'ю, дідусь».

«Остап? Зрадив? Я тут відстоюю його мирне майбутнє життя, ходжу під кулями за незалежну країну, а він пішов проти мене, проти неньки-України? Того не може бути! А якщо й так, то не маю я більше брата!» – новина бурею різних емоцій, ніби градом, впала на Тараса. Думки зі швидкістю світла змінювали одна одну.

* * *

Рано-вранці із західної частини сили АТО ввійшли в Луганськ. Від побаченого хлопці оніміли... Що стало з величним містом? Де його вся краса? Де могутність? Зруйновані будинки, спалюжені вулиці... Де-не-де вибігають покинуті собаки, але відразу ж ховаються – бо знають, що розстріляють. Людей на вулицях нема – ніби вимерли... Знаєте, зараз Луганськ чимось нагадує Чорнобиль – все пусте, покинуте... Навколо мертві тиша. Раптом, як грім серед ясного неба, снаряди «граду» летять прямо у військових. Побачили ополченці, що прийшов український люд. Ale найжахливішим було те, що вони не точно цілилися, а стріляли по всьому місту, по будинках, де одиноко перечікує війну старенька бабуся. Коли всі тікали – їй нікуди було податися. А зараз онуки, сини цього міста, відкрили вогонь по них. Це – боляче. Саме в такі моменти розумієш весь трагізм війни. Навчені гірким досвідом люди вже не вірять ні кому. Всі брешуть, всі зраджують. Та чи існує справедливість у цьому світі?

Тривала ця кривава перестрілка не день і не два. Жорстокі бої точилися на вулицях колись квітучого Луганська. Прибуло підкріплення. Надійшов наказ – відстояти Луганськ будь-якою ціною. Ці слова врізалися в думки Тараса. Отже, так оцінюють життя тисяч невинних українців: раннє посивіння матерів, вдови, дитинство безбатьченків-дітей – «будь-яка ціна»? Це жорстоко. Ale ми, молоді українці, розуміємо всю силу єдності нашого народу – разом ми непереможні. Відкинувши думки, Коновалець разом з іншими намагалися вивести ополченців з території живого сектора, щоб не зашкодити мирним мешканцям, які попри все не залишили своє місто. Граната – вибух! Автоматна черга... Крики солдатів... обстріли «граду» – ось наші реалії сьогодення. Ale, що може бути гіршим у відстоювання своєї Батьківщини, ніж коли ти бачиш рідну людину... по іншу сторону барі-

кад. Тарас мав знешкодити маленьку групу бойовиків, обійшовши їх ззаду. Але, коли від ворогів залишилася маленька купка, побачив серед них до болю знайомі очі... Рука затремтіла... Очі наповнилися слізами..

– Остапе? Ти? А я... дурень.. не повірив, що ти так можеш зі мною... А ти он як... Зрадив Україну, зрадив рідненську?

– Не родная мне твоя Украина! И вообще её не существует! Понял? Есть Малороссия.

– Он як? Російською защебетав? А... – постріл. Тарас впав.

Лагідний ранок... За вікном – краса. Тарас прямує стежкою прямісінько до будинку Андрія. Там матір, дружина, донька. Він міцно стискає в руці хрестик, до якого прикипів всім серцем. Чоловік нещодавно вийшов з лікарні. Його життя змінилося. Він став самотнім, нікому не потрібним, відлюдником. Тоді, в Луганську, Тарас втратив брата, сам отримав тяжке поранення. Довго перебував у лікарні. Невдовзі після звістки про смерть онука паралізувало й старого Миколу Петровича. Місяць в лікарні. Лікарі робили все, що могли. Але не витримало дідусеве серце такої звістки. Не змогло зрозуміти, як у «мирний час» загинув його онук. Наче все витримав на своєму віку: Велику Вітчизняну війну, післявоєнний терор, втрату всієї родини, своєї єдиної доньки... Але втрату онука не пережило старече серце. Таке потрясіння стало фатальним.

Отож, Тарас через травму був направлений додому як «непридатний». І напевне він був більш морально понівечений, ніж фізично. Але, згадавши, що обіцяв загиблому товаришеві, купив квиток та поїхав. Різні думки приходили в його голову дорогою. А що, якщо вони не сприймуть? Звинуватять його у смерті Андрія. А він і без того відчував провину в тому, що не врятував товариша. Або, можливо, дружина Андрія вийшла заміж вдруге і вже й не згадує про нього... Або донька вже забула тата-героя? Чи має право він, зовсім стороння людина, нагадувати їм про тата, якого вже немає в живих, тим самим травмувати психіку дитини? Все так складно, заплутано.



Ось він уже перед дверима. Стукати чи ні? Вічне замкнене коло. Раптом двері відчинилися. На порозі стояла жінка молода, але рано посивіла. Очевидно, це була мати.

– Добрий день. Ви до кого?

– Добрий день... Я Тарас, бойовий товариш Андрія. Він по...

– Заходь, будь ласка, сину, – перебила жінка.

За хвилину вони вже сиділи у вітальні, розмовляли за чашечкою чаю...

– Вибач, Тарасе, що я отак напала на тебе з запитаннями...

– Нічого, я розумію – ви мати, тож хочете знати про останні дні життя сина, – жінка заплакала.

– Розумієш, сину, в мене настільки душа болить, що мені краще було б померти, аніж так жити. Це нестерпно – пережити власну дитину.

– Ви маєте пишатися ним... Ваш син – герой! У майбутньому про нього писатимуть вірші молоді поети незалежної України!

– Я розумію... Але мені від того не легше.

Несподівано в кімнату забігла маленька дівчинка, зі світленським волоссям, зібраним у хвостики, та прозороблакитними очима.

– Бабусю! Ми повернулися. Добрий день.

– Це Тарас, Даринко. Він товариш твоого тата.

– Я Дарина.

– Дуже приємно, Дарино. Я приїхав до тебе, – хлопець зніяковів... Цілу дорогу він уявляв собі цей момент, а зараз не може підібрати слів, щоб пояснити дитині, чому саме він приїхав.

– Вас тато відправив?

– Даринко, твій тато був моїм найкращим другом. Разом ми захищали незалежність нашої України.

– Я знаю, він герой. Так всі говорять.

– Так, це правда. Але одного разу... словом, коли ангел забирав до себе твоого тата, той попросив мене передати тобі одну цінну річ. Тримай.

– Це хрестик моого тата!

– Так, він оберігав його, тому зараз буде оберігати й тебе. Він дуже засмутився, що більше не зміг тебе побачити, але просив переказати, що дуже любить тебе і зараз там, на хмаринці, спостерігає за тобою.

– Тату, ти герой! Слава тобі! – дівча з вірою в очах помахало.

Слава Україні! Героям Слава!

